

Ser du meg?

En kvalitativ studie om hva et stille barn er, og hvordan de kan medvirke i uteområde.

Jørn Petter Rian

[Kandidatnummer: 8]

Bacheloroppgave

[BNBAC3900]

Trondheim, april 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.



DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	2
1.1. Valg Av tema.....	2
1.2. Disposisjon	2
2. Teori	3
2.1. Det stille barnet.....	3
2.1.1. Begrepsavklaring	3
2.1.2. Personlighetsstrekk	3
2.1.3. Sjenanse	4
2.1.4. Atferdsutfordring	4
2.2. Uteområdet	5
2.3. Medvirkning	6
2.3.1. Hva er medvirkning?.....	6
2.3.2. Selvbestemmelse.....	6
2.3.3. Observasjon	7
2.3.4. Samtale	7
3. Metode	9
3.1. Valg av metode.....	9
3.2. Utvalg av informanter.....	10
3.3. Gjennomføring av intervju	10
3.4. Analysearbeid	11
3.5. Etikk og personvern.....	12
3.6. Metodekritikk	13
3.7. Validitet og reliabilitet.....	13
4. Drøfting	15
4.1. Et stille barn.....	15
4.1.1. Stille barn som atferds utfordring	16
4.2. Uteområdet	17
4.2.1. Voksenrollen.....	18
4.3. Medvirkning	20
4.3.1. Personalets rolle i barnets medvirkning og selvbestemmelse	21
4.3.2. Observasjon	22
4.3.3. Samtale	23
5. Oppsummering/konklusjon	24
6. Litteraturliste	26
7. Vedlegg 1 - Intervjuguide	29
Intervjuguide:	29
8. Vedlegg 2 – Informasjon og samtykkeskjema	30

1. Innledning

1.1. Valg Av tema

Gjennom erfaring og praksis har jeg sett at det snakkes mye om de utagerende barna, og at de stille barna kan få mindre plass. Dette har gitt meg en interesse for å undersøke hvordan det jobbes for at de stille barna skal få like stor plass i en barnegruppe som alle andre. I rammeplanen for barnehagen (2017, s. 9) står det at alle barn skal bli sett og anerkjent for akkurat den de er, gjennom å synliggjøre hvert enkelt barn og deres verdi i felleskapet. Selv om dette er noe alle som jobber i barnehagen *skal* jobbe med, så ønsker jeg å undersøke hvordan pedagoger jobber mer spesifikt med akkurat de stille barna. Derfor har jeg valgt problemstillingen:

Hva er et stille barn, og hvordan kan de få medvirke i barnehagen?

Jeg har jobbet noen år i barnehage før jeg bestemte meg for å utdanne meg til barnehagelærer. Her observerte jeg barnehagehverdagen som en ufaglært som ikke hadde blitt farget på noen annen måte enn kanskje min egen barndom, og observerte ofte at de barna som utagerte fikk mye plass og fokus i personalgruppen. Samtidig var det kanskje noen barn av en mer stille karakter som ikke fikk samme oppmerksomhet. I løpet av utdanningen har jeg også savnet mer fokus på de barna med en mer innagerende atferd, og startet å lese litteratur på egenhånd, hvor jeg oppdaget Ingrid Lund og hennes bøker på de stille barna. Gjennom hennes forskning var det spesielt en setning som satte seg hos meg, og som er mye av bakgrunnen for denne bacheloren. Hennes hypotese er at «altfor mange barn og unges tilbaketrukne atferdsuttrykk er blitt bagatellisert, oversett og ignorert fordi det ikke rammer omgivelsene» (Lund, 2012, s. 26)

1.2. Disposisjon

Denne oppgaven er delt inn i tre hoveddeler som er: Teori, metode og drøfting. Teoridelen vil bli brukt som faglig forankring når jeg skal drøfte mine funn. Metode forklarer hvordan jeg har valgt å finne problemstilling, hvordan jeg undersøkte problemstillingen, og ulike hensyn og vurderinger som er tatt igjennom prosessen. Funn og drøfting vil bli tatt opp i samme del, fordi det var mest oversiktlig og relevant for oppgavens problemstilling. Til slutt skal jeg avslutte med å kort oppsummere funnene og eventuelt hva som kan gjøres videre.

2. Teori

For å belyse problemstillingen vil jeg bruke teori som skal belyse hva et stille barn er, hva er uteområdet, og hva må tas hensyn til. I tillegg vil jeg også bruke teori på hva medvirkning er, og hvordan barna kan medvirke i barnehagen. Teorien skal sammen med intervju danne grunnlaget for drøfting rundt hva et stille barn er, og hvordan de kan medvirke i uteområdet.

2.1. Det stille barnet

2.1.1. Begrepsavklaring.

Den stille atferden defineres på ulik måte avhengig av hvilken litteratur man leser, og fra hvilket land det kommer fra. Jeg har valgt å støtte meg i hovedsak på Ingrid Lund sin teori, og hun bruker sjenanse til å beskrive hva det er hun mener inngår i *det stille atferdsproblemet* (Lund, 2012). I norsk litteratur er det også mulig å lese om innagerende atferd, og sosial isolasjon som også inngår i hva et stille barn kan være. Jeg har gjennom denne bacheloroppgaven lest mye engelsk litteratur hvor atferden defineres som «shyness» eller «introvert behaviour». Med tanke på at jeg må avgrense noe i denne oppgaven, har jeg valgt å bruke innagerende atferd og sjenanse som fellesbegrep for alle måtene å definere det stille barnet på.

2.1.2. Personlighetsstrekk

En metode som kan brukes for å beskrive det stille barnet er å si at barnet er innadvendt, forsiktig eller har andre personlighetsstrekk som kan passe til et barn som oppfattes som stille. Det er ulike teorier på hvordan personlighetstyper og personlighetsstrekk utvikles, og hvordan de påvirker hvordan vi er som mennesker. Tradisjonelt omhandler et personlighetstrekk noe som kjennetegner et individ uavhengig av situasjonen, og selv om man kan handle noe forskjellig i ulike situasjoner, har ikke dette noe med den reelle personligheten å gjøre (Tetzchner, 2012, s. 44-48). Det finnes også teorier på at det ikke eksisterer noen generelle trekk vi kan definere hverandre med, og at alle reaksjoner og handlingsmønstrene til mennesker vil tilpasse seg de situasjonene man står i der og da. Dette betyr at man istedenfor å beskrive et barn som innagerende, så beskriver man også situasjonen som er med for å få frem den reaksjonen (Lund, 2004, s. 20-21). Med andre ord betyr det at man eksempelvis sier barnet er innagerende ved leveringssituasjon, og ikke bare at barnet er innagerende. (Bandura, 1999). Det må også utvises forsiktighet rundt å definere barn gjennom stempel som innagerende eller stille, fordi det kan være med på å gjøre barna til noe mer spesielt enn det de er (Sørli & Nordahl, 1998). Gjennom å stemple et barn som stille eller innagerende, fratrar

vi barnet deres subjektive stemme og meninger, noe som gjør at vi tenker at barnets atferd og barnet som menneske er målbart og sammenlignbare (Schibbye & Løvlie, 2017, s. 52).

2.1.3. Sjenanse

Sjenanse kan være at man er forsiktig når man står i nye situasjoner (Lund, 2012, s. 15). Dette er nok noe mange kan kjenne seg igjen i. Men det kan også videreutvikles til at man blir isolert og opplever en form for selvforakt (Lund, 2012, s. 16). Gjennom ulik forskning har det også blitt konkludert med at det er sammenheng mellom barn som viser sjenanse og dem som utvikler sosial angst og depresjon når de blir eldre (Blöte et al., 2019). De barna som vi kan tenke å ha en innagerende atferd er også gjerne dem som står utenfor et sosialt miljø, fordi de har negative tanker og assosiasjoner til deres egen sosiale ferdighet og kompetanse (Findlay et al., 2009). Barsøe (2010 s. 30) beskriver et stille barn som et individ som viser lite mimikk og følelser i ansikt og kropp. Dette gjør dem til eksperter på å gjemme seg bort fra alt som kan være provoserende og skummelt. Gjennom denne væremåten kan det bli enkelt for oss som jobber med barn å tenke at barnet ikke ønsker kontakt, eller trives best alene (Barsøe, 2010). Dette kan også være en risikofaktor, fordi de stille og tilbaketrukne barna kan ha vansker for å ta kontakt, også når de kjenner selv på at de trenger hjelp eller oppmerksomhet fra oss. Barna har et krav på å få den hjelpen de trenger, uavhengig av om de jobber for å få den hjelpen selv. Dette er vårt ansvar som pedagoger, og selv om det er lett å overse de stille barna i en hektisk hverdag, skal vi sørge for at alle barn blir sett og forstått (Drugli, 2017, s. 155-156)

2.1.4. Atferdsutfordring

For å definere om det stille barnet har en atferdsutfordring eller en atferdsvanske, finnes det mange ulike teorier på hva som defineres som en utfordring. Lund (2004) beskriver kort ulike grunnlag som teoretikere har brukt der det varierer mellom en helhetlig atferdsvanske, en atferdsvanske som kommer i spesifikke situasjoner, eller når det er atferd som er avvikende av normal atferd. Dette er noe som problematiseres av Sørli & Nordahl (1998) da de mener kriteriet for at en atferd er problematisk er når den gjøres på feil sted, til feil tid, med feil mennesker. Dette presiseres også av Fættan (2019 s. 21) som sier at vi tar med våre egne holdninger og erfaringer inn i vårt pedagogiske grunnsyn. En annen måte å se på en atferd som utfordrende på, er når det medfører høy risiko for at den vedvarer gjennom oppveksten, og dermed vil kunne hemme barnet i sosiale settinger og i skolegangen i fremtiden. Dette baserer seg på at en antisosial væremåte kan vise seg allerede i barnehagen, og en stor andel

av de barna viser også samme atferd senere i livet (Frønes, 2010, s. 39-40). Gjennom å være antisosial, kan det også påvirke hvordan og hvor mye barnet er med i leken. Lillemyr (2020 s. 54) mener dette er en utfordring for pedagoger som jobber i barnehager fordi leken er inngangen til læring i en barnehagehverdag, og dermed er det essensielt å se lek og læring som et sammensatt system.

2.2. Uteområdet

I uteområdet er det andre hensyn å ta enn når man er inne. Dette kan være at utearealet ofte er mye større enn når man er inne på avdeling, noe som krever en annen form for overblikk. I uteområdet er det flere barn, større areal, og andre risikofaktorer som man hele tiden må være bevisst over. Dette krever at personalet må ta seg tiden til å få et godt overblikk over hvordan de ulike lekene arter seg. Gjennom å skape et overblikk, kan man sørge for at flere barn klarer å starte opp en lek, gjennom enten at vi hjelper dem å finne materialene de trenger, eller at vi hjelper dem å starte opp en ny lek (Haarseth, 2020). Rammeplanen sier at personalet skal både være observerende og aktive i barns lek (Kunnskapsdepartementet, 2017). Dette kan være en utfordring å balansere, og krever at personalet har et godt lagarbeid der alle drar i samme retning (Haarseth, 2020). Dette krever også at personalet er bevisste på deres rolle i uteområdet, fordi de ansatte kan vise tendenser til å ta pause når de er ute fordi det oppleves befriende for personalet å komme seg ute til et stort areal (Thorbergesen, 2012, s. 36). I tillegg til å være bevisste på sin rolle må også utetiden planlegges og vurderes. Ifølge Lysklett (2013, s. 94) så er det en utfordring for barnehager å finne tid til å vurdere og planlegge deres pedagogiske virksomhet. I rammeplanen for barnehagen (2017, s. 37) er det forankret at barnehagen skal være en lærende organisasjon, og det pedagogiske arbeidet skal planlegges og vurderes jevnlig.

Et så stort uteområde kan skape utfordringer for de stille barna, da det kan være vanskeligere for pedagoger å skape et uteområde som er innbydende til lek ettersom det hovedsakelig er frilek som bedrives på et så stort uteområde (Sæther, 2020, s. 176-177). Det at et uteområdet er så mye større enn når man er inne, gjør det også mer utfordrende å ha oversikten over hvor barna er, og hva de gjør (Sæther, 2020, s. 177). Personalet skal hjelpe alle barna inn i leken, og det er lettere å se hvem som står utenfor når man er ute (Thorbergesen, 2012, s. 38).

En metode pedagoger kan bruke for å få de stille barna inn i lek, er gjennom å være en stimulerende medskaper. Dette handler om å være med å skape noe sammen med barna, og samtidig ha en dialog med barna om hva som skal gjøres, og hvordan de tenker rundt det.

Gjennom å være en medskaper med barna får man et unikt innblikk i hvert barn, med hvordan de tenker og hvordan de løser ulike problemstillinger (Thorbergesen, 2012, s. 38-39). Det er også viktig at vi er en engasjert samtalepartner, som er engasjert i dialogen vi har med barna. Dette innebærer for eksempel når et barn oppdager noe nytt og spennende, og viser kroppslig eller verbalt at det barnet har funnet er spennende. Hvis et barn stopper opp og for eksempel roper ut «se her!» vil det være naturlig for de andre barna å bli interessert i den samme tingen (Fisher & Leicht Madsen, 2002).

2.3. Medvirkning

Medvirkning er et stort tema, og jeg har dermed valgt å kort informere om hva medvirkning innebærer, før jeg har fokus på selvbestemmelse. Dette er på bakgrunn av hva informantene fokuserte på under intervjuene.

2.3.1. Hva er medvirkning?

I rammeplanen for barnehagen (2017 s. 27) står det at «Barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas (...), individuelle forutsetninger og behov». Medvirkning i barnehagen handler i stor grad om å bestemme over seg selv, over en hel gruppe, og på organisatorisk nivå (Kristiansen, 2019). Samtidig skal ikke barna overlates til et ansvar de ikke er rustet til å ta (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27). Gjennom medbestemmelse skal barna få være med på å bestemme over det som angår dem, som for eksempel hvem de skal leke med og hva de skal leke (Kristiansen, 2019). Dette gjelder også barn som ikke har opparbeidet seg gode adgangsstrategier for å komme inn i leken. En adgangsstrategi handler om hvilken strategi barna har for å komme inn i en etablert lek, og er en del av barnas konkrete medvirkningsmuligheter (Melaas, 2019, s. 44). Også de stille barna som har mer nonverbal kommunikasjon skal få være med å medvirke i sin hverdag, og det presiseres at vi må ha respekt for alle barns ulike uttrykkmåter (Bae, 2012, s. 18)

2.3.2. Selvbestemmelse

Selvbestemmelse handler om individets motivasjon og opplevelse. Dette betyr at barnets verdier og interesser er det som styrer hverdagen deres gjennom for eksempel hva og hvem de leker med. Det kan også handle om hvilke klær barnet bruker, hva og når barnet spiser, sover, og går på toalettet (Stai, 2021). I rammeplanen for barnehagen (2017 s.56) står det at «barna skal oppmuntres til å medvirke i sin egen hverdag», og er essensen i hva selvbestemmelse

betyr. For at alle barna skal kunne oppleve at de får være med på å bestemme over seg selv, krever det at vi er aktive lyttere som anerkjenner barnas tanker med lik verdi som våre egne (Stai, 2021).

2.3.3. Observasjon

En metode pedagogene kan bruke for å la barn få medvirke i barnehagehverdagen er gjennom å bruke observasjoner. Å observere handler om å bruke sansene våre til å få et helhetlig bilde og innsikt i barnet, som skal brukes for barnets beste (Frønes, 2019a, s. 12). Spesielt de stille barna og de yngre barna som ikke bruker mye verbalt språk, er avhengig av at vi er oppmerksomme observatører som klarer å tolke barnas uttrykk (Thorbergesen, 2012, s. 43). Gjennom observasjoner er det mulig å se barnas lek og aktivitet i et systematisk perspektiv der man kan stille seg selv spørsmål som for eksempel, hvem leker alene? Hvem leker sammen? (Thorbergesen, 2012, s. 44). Like viktig er det å observere og være kritisk til hvordan voksenrollen er i uteområdet. Ifølge Nordin-Hultman (2004) er nesten alt fokus på barna, og hvorfor de ikke fungerer godt i det pedagogiske rommet, mens pedagogikken og personalets rolle står på stedet hvil. Gjennom å observere både barn og personalrollen i barnehagen, vil barna kunne medvirke indirekte inn i barnehagens og barnets hverdag (Thorbergesen, 2012, s. 45). Utfordringen med observasjon er påstanden om at det er umulig å være objektiv når man skal observere et spesifikt spørsmål, eller et spesifikt barn (Frønes, 2019b, s. 84). Dette begrunner Frønes med at vi tar med våre egne holdninger og erfaringer som vi har fra før, som er med på å bestemme hva vi ønsker og hva vi velger å se (2019b, s. 84).

2.3.4. Samtale

En samtale er en levende prosess, hvor begge parter drar inn ulike erfaringer og forventninger fra tidligere. Dette betyr i praksis at noen kommer inn i samtalen med tillit og åpenhet, og noen har en mer engstelig tilnærming til samtalen (Øvreeide, 2009, s. 12). Samtidig er hjernen avhengig av interaksjoner med andre mennesker for å utvikle seg, og for at barnet skal føle på en anerkjennelse til et større felleskap (Schibbye & Løvlie, 2017, s. 28). Hvordan man har samtaler med barn er også en faktor å tenke over. Som fagfolk har vi en tendens til å tenke for pedagogisk i samtaler med barn, og bruker samtalen til å snakke om hva barna føler og erfarer, istedenfor å være genuint interessert i hva barnet forteller (Øvreeide, 2009, s. 13). Dette kan med medføre at vi ubevisst stempler barna med et objektsyn, som er med på å frata barnas individuelle følelser, erfaringer, og dermed også dere individuelle stemme (Schibbye

& Løvlie, 2017, s. 52-53). Barna bryr seg lite om hvilken rolle vi har, og hvordan vi tenker på samtalen. Det de bryr seg om, er om de får utdype det de selv har lyst til å fortelle om, og at vi personalet er engasjerte lyttere i barnas fortellinger. Samtidig har vi som voksne ansvaret for hvordan samtalen oppstår, og i hvilken retning samtalen går (Øvreeide, 2009, s. 14). De ansatte i barnehagen har også et ansvar for hvordan vi stiller spørsmål. Hvordan vi stiller dem, og hva vi spør om har stor betydning for hvordan barnet kan reagere, og kan også få konsekvenser frem i tid (Egset & Neraas, 2019, s. 158-159). For eksempel kan kontrollspørsmål benyttes for å få tilgang til barnas erfaringer og kompetanse. Kontrollspørsmål handler om å stille spørsmål som personalet allerede vet svaret på (Høigård, 2019, s. 75). Personalet og barn kan også bruke språket som en påvirkningsfunksjon, der målet er å påvirke mottakeren til å delta i samtalen. Dette er noe personalet gjerne bruker mot de mer stille barna, som uttrykker seg mer kroppslig, eller med ord som «oi», eller «wow», uten å ta mer del i samtalen sammen med andre (Egset & Neraas, 2019, s. 156-157).

3. Metode

Hvordan man velger en forskningsmetode baserer seg ofte ut ifra problemstillingen man vil finne ut av (Bergsland & Jæger, 2022). Med tanke på at min problemstilling omhandler hvordan personalet jobber og deres tanker rundt det stille barnet, endte jeg opp på med å bruke en kvalitativ metode som intervju for å finne ut av min problemstilling.

En kvalitativ metode har som målsetting å se på sosiale fenomener gjennom for eksempel intervju som krever fortolkning (Bergsland & Jæger, 2022). I tillegg gir intervju meg muligheten til å få et godt innblikk i intervjuperson tanker og refleksjoner noe jeg anså som viktig, var viktig for å finne ut av *hvordan* personalet jobber med de stille barna (Dalland, 2020). Her sier også Thagaard (2018) at intervju er den mest brukte formen for kvalitativ metode, og har som formål å finne menneskelige perspektiver og synspunkter på temaet man blir intervjuet om. Fordi det var menneskers perspektiv som var mitt mål med oppgaven min, ble dybdeintervju det mest naturlige valget for meg.

3.1. Valg av metode

Jeg har valgt å gå for en tilnærmet lik modell som «tre-med-grener» modellen, som innebærer at man har en stamme som binder hovedtemaet gjennom hele intervjuet, samtidig som det er små grener som kan spire ut av spørsmål som inngår i mitt hovedtema (Thagaard, 2018). Her hadde jeg to hovedtemaer i stammen min som var «hva er et stille barn?» og «hvordan kan de stille barna medvirke?». Basert på de to hovedspørsmålene lagde jeg en intervjuguide som var ment for å belyse de to spørsmålene, og som skulle være til hjelp for intervjupersonene slik at de kunne reflektere høyt over hva de tenkte og mente. Jeg hadde også laget noen underspørsmål som informantene ikke fikk se, disse ble brukt som hjelp hvis jeg følte at de jeg intervjuet ikke svarte utdypende nok, eller skiftet tema. Her hadde jeg noen utfordringer med å ikke stille ledende spørsmål til dem, samtidig som jeg måtte sørge for at jeg forsto hva de mente.

3.2. Utvalg av informanter

I denne bacheloren har jeg valgt å ta et strategisk utvalg på hvem jeg skulle intervju. Dette betyr at jeg velger informanter basert på deres kompetanse eller målgruppe som gjør det mulig å få den beste datainnsamlingen til problemstillingen (Bergsland & Jæger, 2022, s. 42). Om dette sier Trost (2010) at det er viktig å skape en miniatyr av en populasjon slik at resultatet kan bli representativt for samfunnet eller en målgruppe. Derfor valgte jeg å bruke tre pedagoger som har jobbet i ulik mengde år som yrkesaktiv pedagog. For å skape en best mulig representasjon av hvem som jobber i felten i dag, hadde jeg både menn og damer, som arbeidet i både pedagogisk leder og barnehagelærerstilling. Svakheten i utvalget mitt, er at jeg ikke har med anormaliteten, eksempelvis en pedagog med spesialpedagogisk utdanning som kunne beriket problemstillingen med et nytt perspektiv. Jeg har valgt å bruke tre pedagoger med grunnutdanning, med ulik ansiennitet og erfaring med stille barn. Dette holder meg innenfor et visst antall variabler, samtidig som jeg får frem mangfoldet av pedagoger som jobber i barnehagen (Trost, 2010).

3.3. Gjennomføring av intervju

Før intervjuene hadde jeg sendt ut en intervjuguide uten tilleggsspørsmål til alle informantene. Jeg hadde også avtalt cirka en uke i forveien, og alle intervjuene ble gjennomført i barnehagen de jobbet i. Basert på tidligere jobberfaring følte jeg meg trygg på å gjennomføre et semistrukturert intervju som innebærer at man har en intervjuguide, men kan endre på rekkefølge ut ifra hva hvordan intervjuet utfolder seg (Johannessen et al., 2021). Dette opplevde jeg spesielt på mitt siste intervju, der informanten utdypet hvert spørsmål jeg hadde med å gå inn i andre spørsmål som jeg hadde planlagt. Gjennom å bruke intervjuguiden som en mal og ikke som en fasit, ble det enklere å forstå informantens perspektiv og holdninger, fordi intervjuet ble mer dynamisk og ikke som en mekanisk interaksjon (Ryen, 2002). Selv om jeg valgte å ha intervjuet alene med informantene følte jeg på at jeg fortsatt klarte å holde øyekontakt, samt gi respons til informantene (Thagaard, 2018). Svakheten i å gjennomføre på egenhånd, var at noen pauser ble lengre fordi jeg måtte skrive ned hva de sa. Samtidig tenker jeg at med å ha lange pauser så gir det informantene tid til å reflektere over hva de har sagt, noe jeg fikk erfare med informant 3, som gjentatte ganger rettet opp hva hen hadde sagt med å si for eksempel «nei vent, det jeg mente var...».

3.4. Analysearbeid

Når jeg skulle starte arbeidet med å analysere funnene mine, valgte jeg å gå for en induktiv tilnærming. Dette betyr at jeg valgte å bruke dataene jeg hadde samlet inn til å utvikle begreper og perspektiver som jeg skulle analysere (Thagaard, 2018). Dette var en utfordring for meg, da jeg allerede hadde en forforståelse på min egen problemstilling. Derfor gikk jeg grundig til verks når jeg skrev notater på intervjuene mine, for å ikke stille ledende spørsmål som skulle bekrefte min forforståelse til informantene jeg brukte. Jeg valgte også å anvende temaanalyse som min metode der jeg klassifiserte ulike begreper og meninger inn i kategorier, der jeg fargekodet hver informant for å sammenligne funnene som ble gjort. Bakgrunnen for å velge temaanalyse var at jeg ønsket å gå i dybden på ulike temaer som kom opp i forskningen (Thagaard, 2018). De temaene jeg endte opp med her var: Pedagogrollen, medvirkning, og barnesyn. Innenfor de temaene hadde jeg små underkategorier som inneholdt hvor mye hver informant var innom ,for eksempel observasjon. Deretter valgte jeg å se på hvor mye fokus det var på hvert tema, i hvert intervju. Til slutt satte jeg alt sammen til en tabell som beskrev kort hvor mye fokus hvert tema fikk av informantene.

Tabellen viser hvor ofte hvert tema ble nevnt av alle informantene til sammen. Tema er valgt ut ifra problemstillingen, og underkategoriene er basert på hva informantene snakket om under.

Tabell 1 - resultatet av analysen

Tema	Antall
Pedagogrollen	48
Organisering	15
Holdninger	13
Ansvar	20
Barnesyn	27
Holdninger	14
Lek	13
Medvirkning	22
Observasjon	20
Samtale	2

3.5. Etikk og personvern

Jeg har tatt høyde for tre ulike prinsipper gjennom denne bacheloroppgaven. Dette innebærer: informert samtykke, konfidensialitet, og konsekvenser (Bergsland & Jæger, 2022, s. 47-49). Når jeg skulle skaffe samtykke av de jeg ønsket å intervju, jobbet jeg lenge med å lage et informasjonsskriv som skulle være informativt, men samtidig ikke for pressende. Den første problemstillingen jeg laget var hvordan pedagoger jobber med medvirkning i uteområdet for de stille barna. Etter veiledning og selvrefleksjon erkjente jeg etter hvert at det kunne bli utfordrende å ikke skape et press for de jeg intervjuet om å romantisere deres hverdag for mye, og at jeg kunne risikere at ingen ville stille opp til intervju. Derfor endte jeg opp med hvordan *kan* barna få medvirke, der hensikten var å ikke gi informantene et utilbørlig press (Bergsland & Jæger, 2022, s. 47).

Under selve intervjuet hadde jeg på forhånd reservert et eget rom i de respektive barnehagene jeg var i, slik at det var mulig å ha et rom der ingen kom inn, eller gikk inn og ut ifra. Dette handlet om at jeg på forhånd hadde lovet konfidensialitet, som innebærer at deltakerne på studiet ikke skal kunne bli identifisert (Bergsland & Jæger, 2022, s. 47-49). Dette har også medført at selv om kjønn var en del av mitt strategiske utvalg, har jeg valgt å ikke si hvem som sa hva i studien. Bakgrunnen for dette er at det etiske personvernet og de eventuelle konsekvensene det kunne få for informantene er viktigere for meg enn å si hvilket kjønn som sa hva i denne studien.

3.6. Metodekritikk

Ingen metode er perfekt, og det er hensiktsmessig å reflektere over sine egne valg når det kommer til valg av innsamlingsmetode, og hvilken strategi som velges når man skal finne informanter (Bergsland & Jæger, 2022). Når det kommer til valg av informanter så har jeg tidligere nevnt hvorfor jeg hadde tre barnehagelærere, og ingen fagarbeidere, spesialpedagoger etc. Dette kan ha vært med på å snevre inn svarene jeg fikk, og det kunne vært en god løsning å få perspektiver fra andre, med ulik utdanning og erfaring. Jeg hadde også intervju med mennesker jeg kjente til fra før gjennom praksisperiodene mine, noe som også kan ha hatt innvirkning på funnene mine, og hvordan informantene valgte å svare på mine spørsmål.

3.7. Validitet og reliabilitet

Jeg valgte å ikke bruke NSD, og dermed ikke ha taleopptak under intervjuene. Dette kan ha påvirket svarene og intervjuet med at det kan bli vanskelig å skrive og lytte aktivt samtidig (Bergsland & Jæger, 2022, s. 32). Derfor spurte jeg samtlige av informantene om de ønsket å lese over dokumentene mine i etterkant av intervjuet, slik at jeg kunne minimere feilmarginen litt mer. Jeg passet også på å gjenta ofte, og bruke ord som «forstår jeg deg riktig hvis», for å være helt sikker på at vi hadde en felles forståelse for hva informanten mente. I etterkant av intervjuet fikk informanten tilbud om å lese igjennom mine notater for å rette opp eventuelle feil i sitatene. Jeg spurte også om hvordan de opplevde intervjuet, og om min rolle som både sekretær og intervjuer var forstyrrende for informantene.

Før intervjuene hadde jeg en forhåndsholdning på spørsmålene mine, fordi dette er et tema som jeg allerede interesserer meg mye for. Derfor brukte jeg god tid på å lese meg opp på

litteratur før intervjuene, slik at jeg kunne være så nøytral som mulig i spørsmålene mine og samtidig få data som er relevant og gyldig (Dalland, 2020). Jeg hadde også på forhånd sendt ut intervjuguide, noe som kan ha ført til at også informantene var forhåndsbestemt på deres holdninger og svar de skulle gi, men dette ga meg også mulighet til å få mer utfyllende svar. Jeg valgte også å ha egne tilleggsspørsmål på et dokument som informantene ikke fikk se, slik at jeg kunne få spontane tanker som de satt med, og som kunne være med å gi nye funn for studiet.

4. Drøfting

I denne delen skal jeg drøfte funnene jeg gjorde under intervjuene mine. Jeg kommer til å legge inn noe direkte sitat og parafraseringer av det som ble sagt under de ulike intervjuene, som drøftingen vil baserer på. Jeg kommer til å utheve noen direkte sitat som skal brukes som grunnlag til drøfting. Jeg er klar over at dette ikke står i stil med APA, men har valgt å gjøre det for å utheve funnene som er blitt gjort.

4.1. Et stille barn

Jeg opplevde at alle hadde en tilnærmet lik definisjon på det stille barnet, hvor lek og lite oppsøkende til andre var fellesnevnerne.

«Jeg går fort til de som ikke snakker høyest, er mer beskjedene av seg. De som sitter litt unna andre, og ikke er like oppsøkende til å leke med andre.»

- Informant 1

Som informanten her beskriver, så er et stille barn for henne noen som sitter mye alene, og leker alene. Ingrid Lund (2004) bruker begrep som alenehet og passivitet for å beskrive noen som utviser innagerende atferd, noe som man kan si at informanten også gjør her, bare med andre ord og begrep. En utfordring med å definere barn på denne måten er at det kan være at barnet bare er stille i spesifikke situasjoner, noe som kan problematisere måten vi ser et stille barn på. Personalet har en stor definisjonsmakt i barnehagen, og med å definere et barn som stille, så kan man se på dem med andre briller enn de andre barna (Schibbye & Løvlie, 2017). Det er også en utfordring at et barn kan bli definert som stille, fordi personalet kan definerer dem ut i fra hvordan de ser atferden på feil tidspunkt, i feil setting (Sørli & Nordahl, 1998). Samtidig kan man også si at man må definere, for å kunne reflektere. For å hjelpe de stille barna, må man også tenke over hvordan de er, og hvordan de har det. Derfor er våre holdninger til hvordan man beskriver barn viktig, slik at man etisk kan forsvare hvorfor man har valgt å sette barnet i en bås som et stille barn. Flere av informantene sa også at det stille barnet er et barn som ikke utviser deres behov. Dette støttes også av Lund (2004 s. 19-21) som sier at et barn med innagerende atferd er et barn som er mer avventende og forsiktig, og kan dermed også ha vanskeligheter for å komme med meninger. Det kan også tenkes at barna føler på en sjenanse av å være i barnehagen med mange mennesker. Gjennom sjenansen så blir man sjenert og tilbaketrukket, som igjen kan føre til at barna blir isolert fra felleskapet

(Lund, 2012). Det er også et relevant punkt å tenke på det stille barnet som sjenert og tilbaketrukket i spesifikke situasjoner, noen ganger som engangstilfeller, eller ved spesifikke aktiviteter, overganger eller tidspunkt på dagen. Dette beskriver Bandura (1999) som et personlighetsstrekk, og kan være med å fjerne noe av personalets forutinntatte holdninger til enkeltbarn gjennom at vi ser dem i ulike situasjoner, istedenfor som et objekt som alltid har en bestemt væremåte (Schibbye & Løvlie, 2017).

4.1.1. Stille barn som atferds utfordring

For å drøfte om det å være et stille barn er en atferdsutfordring, så er det som nevnt tidligere viktig å hele tiden være forsiktig med å bruke definisjonsmakten vår med å sette alle stille barn i en bås. Pedagogen har stor makt, og det er derfor hensiktsmessig å være klar over at jeg ikke skal drøfte om barnet er en utfordring, men om barnets atferd er en utfordring for barnet selv. I rammeplanen for barnehagen (2017), er lek nevnt 77 ganger, og i tillegg står det av vi skal sørge for at barna opplever «et stimulerende miljø som støtter opp deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 22). Derfor kan man undre seg over om et barn med en mer innagerende atferd, og som er mest alene, får den støtten og den utviklingen som er for barnets beste.

«Jeg tenker ikke det er en atferdsforstyrrelse i seg selv. Men det er verdt å følge med på, er det med å hemme barnet i lek og sosiale relasjoner?»

-Informant 1

Det kan tolkes som at informanten mener at det å være stille av seg ikke er en atferdsutfordring i seg selv, men at det kan bli det hvis det går utover hverdagen til barnet i form av lek og sosiale relasjoner. Ifølge Lund (2004) så er to av kriteriene for utfordrende atferd at den hemmer læring og utvikling, og hindrer barnet i positiv samhandling med andre. Også de andre jeg intervjuet hadde like utsagn, som for eksempel når den ene informanten sa «det er mange flere barn som er stille, enn det er barn som jeg bekymrer meg for». Dette kan indikere at det å være stille i seg selv, ikke er atferdsutfordring. Det handler mer om rammene rundt, og hvor mye det går utover barnets lek, læring og utvikling. Gjennom å tolke informantenes utsagn, kan det indikere at de støtter seg på Banduras (1999) definisjon på innagerende atferd som handler om at et barn har en reaksjon basert på situasjonen barnet står i. Gjennom å se på situasjon og reaksjon som en helhet, kan det også tenkes at det er enklere å ikke definere barnet og sette det i en bås, men istedenfor ser barnet for det det er.

«Er barnets følelse det å stå utenfor et fellesskap, vil det på sikt kanskje utfordre barnet med tanke på livsmestring og psykisk helse.»

- Informant 3

Flere informanter nevner at det er større risiko for å havne utenfor leken når man innehar en innagerende atferd. Samtidig så svarte to av tre informanter nei på spørsmål om innagerende atferd er en atferdsutfordring. Dette var et viktig funn med tanke på at Lillemyr (2020 s. 54) mener at lek og læring må være i et sammensatt system. Hvordan kan man sørge for at barnet får den utviklingen og læringen den trenger for å unngå å bli antisosial og ha større risiko for å utvikle psykiske utfordringer (Blöte et al., 2019). Det kan også reflekteres over hvordan personalet ser på de stille barna og om de tenker at de trives i eget selskap (Barsøe, 2010), eller om de tenker at det ikke er en sammenheng mellom å ha en innagerende atferd og det å ikke inkluderes i lek.

4.2. Uteområdet

I uteområdet er det andre ting å tenke over enn når man er inne. Dette kan være for eksempel størrelse på arealet, antall barn, eller andre risikofaktorer. Gjennom intervjuet spurte jeg relativt konkret om hva det er å tenke over, og hvordan uteområdet kan være for både pedagoger og de stille barna.

«Ute har man ansvar for felleskapet, men inne så er det bare oss»

- Informant 1

Informantene var samstemte om at det var andre faktorer å tenke over når man var ute med barna. Begge barnehagene hadde ganske store og til tider uoversiktlige uteområder som inneholdt trær, hus, løsmaterialer, og bakker. Alle pedagogene nevnte at det kan være utfordrende å holde oversikt over et så stort og til tider uoversiktlig området. I tillegg er det flere ting å tenke over som barn som sover, det er klatring i trær, barn som sklir raskt ned bakker på akebrett, og alt skal hele tiden risikovurderes. Samtidig sier Rammeplanen (2017) at vi skal være deltakende medmennesker som undrer oss sammen med barna, og får dem inkludert i felleskapet. Dette gjør at mandatet vi har gjennom rammeplanen, og ansvaret vi har for sikkerhet i barnehagen kan være motstridene til tider. Noe annet som kan gjøre at det er uoversiktlig, og at spesielt de stille barna kan forsvinne litt i hverdagen, handler om

hvordan uteområdet ofte brukes til frilek (Sæther, 2020, s. 177). Dette gjør også noe med personalet som kanskje er en del av essensen til hvorfor det virker uoversiktlig (Thorbergesen, 2012, s. 36)..noe jeg vil komme tilbake til litt senere i teksten (Thorbergesen, 2012, s. 36).

4.2.1. Voksenrollen

Når jeg startet dette bachelorprosjektet tenkte jeg å intervju pedagoger fordi jeg ønsket å høre deres holdninger og meninger. Problemstillingen derimot, omhandler barnet og hvordan barnet kan medvirke. Derfor ble jeg overasket over at jeg gjennom min tematiske analyse fant ut at voksenrollen, og hvordan personalet er i uteområdet var det pedagogene brukte majoriteten av tiden på å snakke om (se tabell 1).

Det bistår ikke barn at vi sier til barn at du kan ikke bare står her hele dagen. Det er jobben vår, det er vi som skal få dem i gang igjen.

-Informant 2

Alle informantene var opptatte av hvordan pedagogrollen var, og hvordan den skulle ha vært i uteområdet. Gjennom intervjuet fikk alle spørsmål om det er forskjell på hvordan de ønsker å jobbe med de stille barna, mot hva som er praktisk gjennomførbart. Her ble det tatt opp tema som holdninger til jobben, og hvordan det organisatoriske påvirker jobben personalet gjør, og skal gjøre i barnehagen. På det organisatoriske nivået uttaler flere informanter at det ofte er mindre bemanning i uteområdet på grunn av møter, pauser, og andre praktiske gjøremål. Dette bekreftes av Lysklett (2013 s. 94) som mener det er utfordrende å finne tid til å reflektere rundt den pedagogiske virksomheten. Dette kan gjøre at personalet ser på utetiden som den beste muligheten til å gjennomføre møter og pauser, fordi de er enige i Thorbergesen (2012 s. 36-38) som omtaler at utetiden til tider sammenlignes med pause eller fritid. Dette kan utgjøre en risiko for at pedagogrollen blir nedprioritert i uteområdet, fordi de må bruke tiden på å ha den store oversikten over alle barna på grunn av sikkerhetsmessige årsaker.

Som informanten over sier, så er jobben vår å få dem i gang når de står utenfor lekemiljøet. Det kommer også frem at informanten mener at å si «du kan ikke stå her hele dagen» ikke er til hjelp for barnet. Dette kan støttes i Melaas (2019) sin teori om at noen barn mangler adgangsstrategier til å komme seg inn i leken. Det kan da tenkes at de stille barna trenger

hjelp til å komme inn i leker som er etablerte, eller at personalet må være en inspirerende lekepartner. Når man er ute i et stort uteområde, så er barna mer spredt. Det kan gi større muligheter til å komme seg litt vekk fra andre, og dermed også klare å holde på leken uforstyrret over lengre tid (Thorbergson, 2012, s. 38). Samtidig kommer det også frem gjennom intervjuene at selv om muligheten er til stede, er det vanskelig å stå over tid for å hjelpe de stille barna inn i leken. På mitt spørsmål om hvordan personalet skulle ønske de jobbet, mot hva som var gjennomførbart svarte den ene informanten at «det skjer ikke at vi konsekvent hjelper det barnet inn i leken over lang tid. Selv om vi er enige om hva som skal gjøres, så har vi ikke den viljen til å stå i det» (informant 2). Dette henger godt sammen med hva Thorbergson (2012 s. 36-38) sier om at personalet har en tendens til å tenke på uteområdet som pause, eller fritid. Informanten er tydelig på hva som ønskes av informanten selv, og resten av personalet. Samtidig blir det utfordrende å stå i en situasjon der du føler du hele tiden må hjelpe barn inn i godt samspill med andre. En del av løsningen som kom fra informantene var å legge til nye løsmaterialer, eller andre materialer som kan legge til rette for lek. Bakgrunnen for dette var at da blir ikke voksenrollen like attraktiv. Samtidig kan det også argumenteres for at voksenrollen blir desto viktigere når det legges til nytt lek-materiale. Dette kan begrunnes med at barna trenger støtte til å utvikle sin lek-kompetanse, slik at de kan utnytte de nye materialene på en god måte. En annen ting som ble nevnt under flere av intervjuene er hvordan lederrollen påvirker leken pedagogene har i uteområdet. Dette ble også bekreftet i Haarseth (2020) sitt prosjekt om den nye barnehagerollen, hvor han fant ut at det å skulle ha oversikt over barnegruppa, tilrettelegge for lek, og leke selv var en vanskelig balanse å finne ut av. Her kan det tenkes at også bemanningstettheten og godt samarbeid i personalgruppa er essensielt, slik at man kan stole på at resten av personalet har oversikt og kontroll, selv om du som leder ikke ser alle barna til enhver tid.

Det som kan være utfordrende med de stille barna, er om de velger selv at de ønsker å være alene, eller om det handler om at de ikke har de riktige strategiene og sosiale kompetansen til å være med i lek med andre barn. Dette problematiserer spesielt en av informantene med å si «vi må respektere at noen barn velger å leke på egenhånd, og det må vi respektere» (informant 2). Ifølge Lund (2012) er innagerende atferd en atferdsutfordring på lik linje som utagerende. Forskjellen er ifølge henne, at utagerende utfordringer rammer omgivelsene på en annen måte enn innagerende. Derfor er det enkelt å tenke at barnet «bare er sånn», eller «foreldrene og søsknene er også sånn». Gjennom Lund (2004) sine intervju med barn i ungdomsskole-alder, kommer det frem at flere barn opplever at de ikke ble sett i barnehagen,

eller blir sett på skolen. Dette strider med rammeplanen for barnehagen (2017) som sier at vi skal sørge for tilhørighet og anerkjennelse for alle barn. Derfor kan det være etisk utfordrende å hele tiden vurdere om barnet er alene fordi det trives alene, eller om det er alene fordi det aldri har fått oppleve følelsen av å være en del av et større felleskap. Holdningene til personalet mot de stille barna var også noe forskjellig ut ifra informantenes tanker og meninger. Alle informantene snakket om hvordan deres egen personlighet er, og at det gjerne er en sammenheng mellom hvordan de ser på de stille barna, og hvordan de identifiserer seg selv. Gjennom intervjuene sa to pedagoger, som selv mente de var innadvendte mennesker, at det å være et stille barn i seg selv ikke var en atferdsutfordring. På samme spørsmål svarte den tredje informanten at det gikk under pedagogens definisjon på atferdsutfordring, og at informanten selv identifiserte seg som veldig utadvendt. Gjennom våre holdninger og verdier kommer også vårt pedagogiske grunnsyn frem, som er basisen for valgene vi gjør i barnehagen (Fætten, 2019, s. 22-23). Dette kan også gjøre det noe utfordrende å kartlegge hvor stor grad barnas sjenanse er et atferdsproblem, og hvordan personalet burde jobbe for å hjelpe de stille barna på best mulig måte. Med tanke på at alle barn er forskjellige, og alle pedagoger er forskjellige, vil det nok ikke være mulig å finne et fasitsvar. Men det kan argumenteres for nødvendigheten rundt en bevisstgjøring på risikoen for livsvarige konsekvenser som Lund (2012) og Blöte et al (2019) snakker om rundt de stille barna som har en innagerende atferd.

4.3. Medvirkning

«alle barna skal jo få være med å medvirke, så man må være påkoblet for å klare å se hva barna faktisk er opptatte av»

-Informant 2

Som informanten her forteller, så gjelder medvirkning for *alle* barn. Dette inkluderer også de stille barna, som ikke nødvendigvis er de som roper høyest, eller tar mest plass. Medvirkning innebærer både medvirkning i barnehagens innhold, men også selvbestemmelse i form av hvem og hva de leker med (Kristiansen, 2019). Pedagogene som ble intervjuet var tydelige på at bruk av observasjon og samtale var grunnlaget for de stille barnas medvirkning. Dette kan være en noe romantisert metode å jobbe på, da flere av informantene snakket om at det var dårligere bemanning, flere arbeidsoppgaver, og større areal å ta hensyn til i uteområdet. Dette bekreftes også av Sæther (2020 s. 177) som beskriver uteområdet som stort og at det er utfordrende å holde oversikt. Den ene informanten problematiserer dette med å beskrive at de

mer utadvendte og som krever mest av deg, er også de som får mest oppmerksomhet. Dette begrunner informanten med at bemanningen er slik at man må til tider prioritere, spesielt i uteområdet. Alle informantene beskriver at de gjennom tellerutiner alltid har en person som er ofte innom alle barn for å telle dem, og ha oversikt over barnegruppen. Dette kan også være med å tynne bemanningen på en måte som går utover de stille barna gjennom at det er mindre personalet som kan støtte barna inn i lek og sosiale relasjoner. Dette bekreftes også av Drugli (2017, s. 155-156) som beskriver at det er lett å overse de stille barna som ikke krever noe i en hektisk hverdag. Det ble også nevnt i et av intervjuene at det kan være hensiktsmessig å kartlegge interessene til de stille barna, og se hvem de samspiller mest med. Dette indikerer at personalet har en ide på hvordan de kan jobbe med medvirkning med de stille barna, men spørsmålet er om de klarer å gjennomføre det med de rammeforutsetningene de har.

4.3.1. Personalets rolle i barnets medvirkning og selvbestemmelse

«For at barnet skal fremtre i sosiale settinger, så må vi hjelpe til. Da må man ta en aktiv rolle, uten å ta over leken»

- Informant 3

Når informantene reflekterte over deres egen rolle mot de stille barna, kom det frem flere funn som kan indikere at det er et vanskelig etisk dilemma å ta hensyn til. Her forklarte den ene informant om hvordan hen «opplever i noen situasjoner at hen kan pushe barn litt mye til tider. Når man opplever noe som utfordrende, så vil man hjelpe dem ut av situasjonen».

Hvis personalet i barnehagen har for stort fokus på å hjelpe barnet, kan vi glemme de viktige behovene som barnet har her og nå. Gjennom å fokusere for mye på å hjelpe barnet kan det være at barnet reagerer emosjonelt med å for eksempel bli enda mer innagerende, fordi det føler det er til sjenanse for andre (Øvreeide, 2009, s. 24-26). Dette blir også tatt opp i et av intervjuene, hvor informant diskuterer høyt med seg selv om det er så ille at barnet bare er sammen med en voksen hele tiden de er ute. Dette kan indikere at det er et etisk dilemma som informant har reflektert over, hvor informant selv ikke er sikker på om det er best å fokusere på å få barnet inn i lek med andre, eller om tryggheten til de voksne er viktigst. Også her reflekterte informant om hvorvidt det var riktig å bruke andre barn til å få det stille barn inn i leken, eller om informant selv burde være den som aktiviserer barna og fokuserer på å gjøre det stille barnet attraktivt å leke med. Her kan det diskuteres rundt om barnets

selvbestemmelse skal gå fremst, eller om vårt mandat som er forankret i rammeplanen (2017) som omhandler at vi skal sørge for at alle barna inkluderes inn i lek er viktigst. Dette er gjerne etiske dilemmaer som pedagoger må ta hensyn til, ofte på en daglig basis. Barsøe (2010) sier at de stille barna blir eksperter på gjemme bort følelsene sine, spesielt i utrygge situasjoner. Da kan det være hensiktsmessig å ha god kjennskap til barna, og få dem til å føle seg sett og forstått (Drugli, 2017, s. 155-156). Med å bli sett og forstått kan det bli enklere å snu et uheldig mønster, og kan være inngangen til å få de stille barna inn i lek, som videre vil være inngangen til læring og danning (Lillemyr, 2020, s. 54)

4.3.2. Observasjon

Men noen barn er også mer beskjedne og da vil observasjon være et virkemiddel. Da kan jeg observere om det de holder på med, er noe de gjør over tid, eller om det bare er et innfall de har nå.

-Informant 1

Alle pedagogene som ble intervjuet var positive til å bruke observasjon i arbeidet med å tilrettelegg for de stille barnas medvirkning. Som informanten sier her så er et av målene å finne ut av hva de holder på med, og om de gjør det over tid. Dette blir også begrunnet videre av en annen informant som fortalte at observasjonene ble brukt til å invitere barnet med inn i et kreativt og spennende lekemiljø. Sammen med at informantene hadde stort fokus på lekemiljø, og hvordan de stille barna fungerer i lek, kan dette indikere at observasjoner og lek er brukt til å tolke barnas interesse og brukes aktivt i arbeidet med å få de stille barna inn i lek. Dette kan ses i sammenheng med Thorbergsen (2012, s. 44) sin tolkning av observasjon, hvor han sier at det muliggjør å se barns lek i et systematisk perspektiv. Alle informantene hadde fokus på observasjon av barna, og hva barna interesserte seg for. Ut ifra funnene kan det tolkes at de har fokus på å anerkjenne barnas interesser og tanker, og bruke de interessene inn i det almennpedagogiske arbeidet på avdelingen (Stai, 2021). En av informantene som ble intervjuet fortalte at de over tid har observert at noen av de stille barna ikke trives så godt ute, hvor de har hatt diskusjon på om de skal få velge selv om de skal være ute eller inne. Dette er med på å vise hvordan observasjon kan være med å indirekte påvirke hverdagen til barnet i barnehagen (Thorbergsen, 2012, s. 45). Samtidig forteller informanten om problematikken med å måtte ta hensyn til et slikt valg, da det er noe uenighet i personalgruppen. Denne uenigheten baserer seg på deres egne pedagogiske grunnsyn og holdninger til uteliv i barnehagen. Frønes (2019b, s. 84) definerer her utfordringen med observasjon, fordi egne

holdninger bestemmer gjerne hvilke briller man har på seg når man driver med systematisk observasjon. Flere informanter snakket om hvordan de skal få de stille barna inn i leken, og hvor viktig personalets rolle er for barna, noe som også bekreftes av Thorbergesen (2012, s. 38) som sier at personalet *skal* hjelpe alle barn inn i lek. Dette forankres også i rammeplanen som sier at «personalet skal ta initiativ til lek, og aktivt bidra til at alle kommer inn i leken» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20).

En informant snakket også rundt hvordan hele personalgruppen skal være i uteområdet. Her hadde informanten et fokus som gikk utover sin egen rolle, og snakket om hvorvidt resten av personalet brukte tiden til å snakke seg imellom, eller om de var sammen med barna. Dette kan tyde på at denne informanten klarte å observere utover seg selv og barna. Det å klare å kritisk observere rollen til personalet, er også viktig for å kunne vurdere om det er god tilrettelegging for barns medvirkning innenfor det almennpedagogiske som skjer i uteområdet (Nordin-Hultman, 2004).

4.3.3. Samtale

*For at de stille barna skal få medvirke så kan jeg selvfølgelig spørre dem,
og ha en samtale med dem om hva de liker og hva de ønsker å gjøre.*

–Informant 1

På spørsmål om hvordan barna kan få være med å medvirke i uteområdet, var det bare en pedagog som hadde fokus på å ha en dialog med de stille barna (se tabell 1). Dette kan indikere at de ansatte i barnehagen tenker at barna er så stille at de må bruke andre verktøy til å gi de stille barna mulighet for medvirkning. En informant nevnte også at de stille barna ofte står inntil en voksen gjennom store deler av utetiden, noe som kan bety at muligheten for den gode samtalen er der. Her kan det også tenkes at personalet er for pedagogisk, som betyr personalet kan tenke for vanskelig når de skal ha en samtale med de stille barna. Dette kan gjøre det utfordrende å ha en likeverdig samtale med de stille barna, da de ofte snakker ut ifra sin egen trygghet, og det de oppdager her og nå (Øvreeide, 2009, s. 14). Det er også et funn i seg selv, at ingen av pedagogene nevner den gode samtalen som en faktor for å hjelpe barna å oppleve sosial mestring og bygge opp selvfølelsen til de stille barna. Schibbye & Løvlie (2017, s. 52-53) beskriver viktigheten av å ha den gode samtalen for å utvikle seg, og oppleve en følelse av å være en del av et felleskap. Det er mulig noen av de gode samtalene forsvinner fordi pedagoger blir for pedagogiske av seg, og dermed også har et for stort fokus på å hjelpe barna inn i lek og sosiale settinger. Dette kan også få medfølgende konsekvenser i lengre løp,

gjennom at personalet blir for pedagogiske, og glemmer de små møtene, og de små samtalenes det er rom for å ha sammen med barna. Måten man snakker med barna på er også av betydning, da den ene informantene sier at personalet kan snakke med de stille barna om hva de liker og ønsker å gjøre. Her er det rom for å diskutere om det brukes en påvirkningsfunksjon i form av at man bruker språket til å få barna til å delta i samtalen (Egset & Neraas, 2019, s. 156-157). Med tanke på at det var et så lite fokus på den gode samtalen blant informantene, kan det også tyde på at personalet ikke har reflektert over hvordan språket er med på å påvirke de stille barna som bruker nonverbale uttrykk. På den andre siden kan det også være at jeg hadde for lite oppfølgingsspørsmål når informantene snakket om medvirkning. Dette kan være noe av grunnen til at det for eksempel bare var en av informantene som nevnte samtale under barns medvirkning.

5. Oppsummering/konklusjon

Gjennom denne bacheloroppgaven har jeg prøvd å belyse hva et stille barn er, og hvordan de stille barna kan få medvirke i uteområdet. Gjennom praksis og erfaring har jeg erfart at mye av utepedagogikken baserer seg på frilek. Derfor hadde jeg et ønske om å se på om det var forskjell på hvordan pedagogene ideelt sett ønsket å jobbe med de stille barna i uteområdet, mot hva som var praktisk gjennomførbart. Her valgte jeg å ha medvirkning og selvbestemmelse som fokus, for å snevre inn bacheloroppgaven, og ha noe å fordype seg i. Gjennom bacheloroppgaven har jeg fått tilnærmet meg ny kunnskap og innsikt i hvordan vi kan se de stille barna, og hvilke holdninger og tanker pedagoger i barnehager har på hvorvidt det stille barnet har en atferdsutfordring.

Jeg valgte å gjøre en kvalitativ studie der jeg gjennomførte tre semistrukturerte intervju, som ble gjennomført med bruk av «tre-med-grener» metoden. Under intervjuet var det fokus på hva et stille barn er, og hvordan de kan få medvirke i uteområdet. Begge spørsmålene hadde pedagogens holdninger som fokusområdet, noe som også har gjort at jeg måtte gjøre grundige etiske vurderinger i analysen for å sørge for at det er så anonymisert som mulig.

I analysen var et av funnene at informantene mente at det å være stille og ha en innagerende atferd, ikke var en atferdsutfordring i seg selv. Derimot kom det frem at alle ville hatt fokus på om de stille barna fungerer i lek og i sosiale settinger. Flere informanter var også skeptiske til å definere et barn som stille, men brukte ordet «kanskje» rundt ulike personlighetsstrekk for å si noe om hvem de kunne være. Her kom det frem at det kan være de barna som er lite

kontaktsøkende, beskjedne, ikke så høylytte av seg, og som ikke nødvendigvis er de som er like opptatt av andre barn. Det kunne også være barn som var bare rundt de voksne i barnehagen hele dagen, bare med noen barn hele dagen, eller i verste fall alene hele dagen. Et annet funn var at informantene brukte sine egne personlighetsstrekk når de skulle snakke om det stille barnet, og om det var et atferdsproblem eller ikke, noe som hadde vært et interessant tema å utforske videre.

Alle informantene snakket også om personaltettheten i uteområdet mot når de er inne. Det er gjerne praktiske ting som må gjøres, samt pauser, møter, og andre oppgaver som tar tiden til personalet. Derfor er de gjerne mindre personal som er ute sammen med barna, som gjør at de må prioritere. Her sier noen informanter at det er tellerutiner og oversikt som tar mesteparten av fokuset på utetiden, og noen nevner også at det gjerne er de som krever mest som tar mesteparten av tiden. Her sier også informantene at det er utfordrende å komme inn i gode lekesituasjoner sammen med barna, fordi det er mye risikovurderinger å ta, samt rutinene rundt telling og oversikt som tar fokuset.

Informantene brukte mye tid på å snakke om hvordan pedagogrollen er viktig for å gi de stille barna rom for medvirkning og utvikling. Her var det fokus på at «det å være stille, ikke nødvendigvis er like galt, alltid» (informant 3). Samtidig mente alle at pedagogene måtte være aktive lekepartnere for å gi de stille barna best forutsetninger til å lykkes i uteområdet, og at det er viktig at barna ble inkludert i lek med andre.

I min undersøkelse på hvordan barna kan medvirke, valgte alle informantene å snakke om bruken av observasjon. Dette handlet i all hovedsak om at de ønsket å se hva barna lekte med, og hvem de lekte med. Gjennom observasjonene ønsket de å legge til rette for god lek basert på sine observasjoner. En av informantene nevnte også bruken av samtale for å undersøke hva barnets interesser var, som også ble begrunnet i å se hva barnet leker, og hvem barnet leker med. Dette indikerer at lek er en stor del av pedagogenes verdigrunnlag, og brukes ofte som grunnlag for å vurdere sosial kompetanse, samt utvikling av barnet som individ.

Det hadde vært interessant å undersøke samme problemstilling med pedagoger som har tilleggsutdanning innen spesialpedagogikk eller psykisk helse for å undersøke om det hadde påvirket resultatene. I tillegg er det også mulig å undersøke grundigere om pedagogenes personlighet har en sammenheng med deres barnesyn og deres definisjoner av ulike barn.

6. Litteraturliste

- Bae, B. (2012). Barnehagebarns medvirkning. I B. Bae (Red.), *Medvirkning i barnehagen - Potensialer i det uforutsette*. Fagbokforlaget.
- Bandura, A. (1999). *Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change*. Psychology Press.
- Barsøe, L. (2010). *Ville og stille barn i barnehagen - veier ut av låste atferdsmønstre* (1. utg.). Kommuneforlaget.
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2022). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland & H. Jæger (Red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (2. utg.). Cappelen Damm.
- Blöte, A. W., Miers, A. C., Bos, E. V. d. & P. Michiel Westenberg. (2019). Negative social self-cognitions: How shyness may lead to social anxiety, . *Journal of Applied Developmental Psychology*,, 63, 9-15.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.appdev.2019.05.003>.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. Gyldendal Forlag.
- Drugli, M. B. (2017). *Liten i barnehagen*. Cappelen Damm Akademisk.
- Egset, C. K. & Neraas, S. (2019). Humla. I M. H. Frønes & V. Glaser (Red.), *Praksisbok for barnehagelærerstudenten*. Universitetsforlaget.
- Findlay, L. C., Coplan, R. J. & Bowker, A. (2009). Keeping it all inside: Shyness, internalizing coping strategies and socio-emotional adjustment in middle childhood. *International Journal of Behavioral Development*, 33(1), 47-54.
<https://doi.org/10.1177/0165025408098017>
- Fisher, U. & Leicht Madsen, B. (2002). *Se her! - om barns oppmerksomhet og førskolelærerens rolle*. Pedagogisk forum.
- Frønes, I. (2010). Kunnskapssamfunn, sosialisering og sårbarhet - om utvikling og barnevern under kunnskapssamfunnets betingelser. I E. Befring, I. Frønes & M.-A. Sørli (Red.), *Sårbare unge - Nye perspektiver og tilnærminger*. Gyldendal Norsk Forlag.
- Frønes, M. H. (2019a). *Den observerende barnehagelæreren*. Fagbokforlaget.

- Frønes, M. H. (2019b). Med blikket som redskap. I M. H. Frønes & V. Glaser (Red.), *Praksisbok for barnehagelærerstudenten*. Universitetsforlaget.
- Fættén, S. A. (2019). Verdier i praksis. I M. H. Frønes & V. Glaser (Red.), *Praksisbok for barnehagelærerstudenten*. Universitetsforlaget.
- Høigård, A. (2019). *Barns språkutvikling - muntlig og skriftlig* (4. utg.). Universitetsforlaget.
- Haarseth, M. (2020). Den nye voksenrollen. I E. B. H. Sandseter (Red.), *Barnehagens fysiske inne og utemiljø*. Universitetsforlaget.
- Johannessen, A., Tufté, P. A. & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6. utg.). Abstrakt forlag.
- Kristiansen, T. (2019). Medvirkning i barnehagen. I M. H. Frønes & V. Glaser (Red.), *Praksisbok for barnehagelærerstudenten*. Universitetsforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir.
<https://www.udir.no/contentassets/5d0f4d947b244cfe90be8e6d475ba1b4/rammeplan-for-barnehagen---bokmal-pdf.pdf>
- Lillemyr, O. F. (2020). *Lek på alvor - Barns lek, en utfordring for læring*. Universitetsforlaget.
- Lund, I. (2004). *Hun sitter jo bare der - om innagerende atferd hos barn og unge*. Fagbokforlaget.
- Lund, I. (2012). *Det stille atferdsproblemet - Innagerende atferd i barnehage og skole*. Fagbokforlaget.
- Melaas, T. (2019). *Se meg, jeg vil leke*. Kommuneforlaget.
- Nordin-Hultman, E. (2004). *Pedagogisk miljøer og barns subjektskaping*. Pedagogisk forum.
- Ryen, A. (2002). *Det kvalitative intervjuet - Fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Fagbokforlaget.
- Schibbye, A.-L. L. & Løvlie, E. (2017). *Du og barnet*. Universitetsforlaget.
- Stai, S. (2021, 23. Mai 2021). *Medvirkning og medbestemmelse*. NDLA. <https://ndla.no/subject:1:03e810db-3560-47b5-a5f6->

[e7afe1d0a2d6/topic:2:a635e5b5-aaaa-4807-8918-3f45d9901fac/topic:2:7a7ee295-1aa2-4090-b3dc-430005cf282f/resource:750a6fef-8074-4327-8b30-e4300f5e6557](https://hdl.handle.net/e7afe1d0a2d6/topic:2:a635e5b5-aaaa-4807-8918-3f45d9901fac/topic:2:7a7ee295-1aa2-4090-b3dc-430005cf282f/resource:750a6fef-8074-4327-8b30-e4300f5e6557)

- Sæther, T. (2020). Hvordan skape et godt utemiljø i barnehagen der både personalet og barna er aktive i leken? I E. B. H. Sandseter & R. Storli (Red.), *Barnehagens fysiske inne- og utemiljø*. Universitetsforlaget.
- Sørli, M. A. & Nordahl, T. (1998). *Problematferd i skolen: hovedfunn, forklaringer og pedagogiske implikasjoner : hovedrapport fra forskningsprosjektet "Skole og samspillsvansker"*. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, NOVA.
- Tetzchner, S. V. (2012). *Utviklingspsykologi* (2. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse - En innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Fagbokforlaget.
- Thorbergsen, E. (2012). *Barnehagens Uterom*. Pedagogisk Forum.
- Trost, J. (2010). *Kvalitative intervjuer* (4. utg.). Studentlitteratur AB.
- Øvreeide, H. (2009). *Samtaler med barn - Metodiske samtaler med barn i vanskelige livssituasjoner*. Høyskoleforlaget.

7. Vedlegg 1 - Intervjuguide

Intervjuguide:

1. Hvor lenge har du jobbet som pedagog?
2. Har du noen tilleggsutdanning?
3. Hva er stille barn for deg?
 - Kan du beskrive for meg om det er en forskjell på et innagerende barn, og et stille barn?
 - Er et stille en atferds utfordring, hvorfor, hvorfor ikke?
4. Hva mener du er viktig for at et stille barn skal bli sett og forstått?
5. Hvordan jobber du for at de stille barna skal få medvirke i uteområdet?»
6. Har barnehagen din en egen plan for å jobbe med de stille barna?
7. Kan du si noe om det er en forskjell på hvordan du ideelt ønsker å jobbe med et stille barn i uteområdet mot hva som er praktisk gjennomførbart?
8. Mener du det er en forskjell på hvordan man jobber med de stille barna i inne-arealeet mot ute-arealet?
 - Hvorfor?
 - Tid, ressurser?
 - Pauser, møter, administrative oppgaver?
9. Er det noen ekstra utfordringer med å jobbe med de stille barna? Hvilke?
10. Hvordan kan man legge til rette for at også de stille barna blir dekt opp av lovverket (rammeplan, lov om barnehager)
11. I hvor stor grad mener du at pedagogene skal påvirke barna til å bli mer utadvendte?
 - Hvorfor?
12. Er det noe annet som kreves av pedagog for å gi de stille barna det de har krav på?
13. Er det noe du ikke har sagt som du føler er relevant å si noe om?

8. Vedlegg 2 – Informasjon og samtykkeskjema



DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Ser du meg?»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å finne ut av hvordan personalet jobber for å gi de stille barna det de har krav på i uteområdet. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Gjennom utdanning og praksis har jeg blitt nysgjerrig og satt et fokus på de stille barna i uteområdet. Dette har ført til at jeg ønsker å finne ut hvordan pedagoger jobber for å gi de stille barna best mulig forutsetninger i uteområdet. Derfor håper jeg at du ønsker å være med på dette forskningsprosjektet slik at jeg kan få en større forståelse på hvordan man jobber med de stille barna, og ulike problemstillinger som kan følge med.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du intervjues rundt jobben som gjøres med de stille barna i barnehagen, hvor det vil være fokus på uteområdet i barnehagen. Dette

vil ta deg ca. 45 minutter. Jeg kommer ikke til å ta opp lyd eller skrive ned personopplysninger utover yrke, arbeidserfaring og utdanning.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres. All data som samles inn, vil kun være tilgjengelig for de ansvarlige i forskningsprosjektet.

Prosjektet skal avsluttes 30.06.23

Med vennlig hilsen

Veileder:

Rolv Lundheim

rlu@dmmh.no

Hilde Terese Wahl

htw@dmmh.no

Student:

Jørn Petter Rian

jorn.petter.rian@gmail.com

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet ser du meg?. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju.

Dato:

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift.
Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.